

Muistisairaiden asukkaiden mielestä Tupahoivassa on hyvä asua, omaiset kuvaavat läheisen sinne pääsyä lottovoitoksi ja työntekijät viihtyvät. Selvitimme, mikä on tyytyväisyyden salaisuus.

Teksti Tiina Laaninen Kuvat Sara Pihlaja

Kuin kotona

Tupähoivan yrittäjä Auli Härkälä (olk.) korostaa, että tärkeintä on hyvä tämä hetki. Hoitajilla on aikaa istua viereen ja olla läsnä – eikä heidän kaulassaan roiku avainnauhoja.

Vastaleivotut korva-
puustit maistuvat
iltapäiväkahvilla. Maija
Kalliosalo leipoo pullia
miehellään – samalla
jumbppaa saavat niin aivot
kuin sormetkin.

'H yvää on", sanoo 98-vuotias sotaveteraani **Lauri Koski** vasta-
leivotusta voisilmäpullasta ja
hörppää päälle ison kulauksen
lempijuomaansa Coca-Colaa.
Sitä on häntä varten aina jää-
kaapissa – talon piikkiin. Kun muut juovat
päiväkahvia, emäntä **Marppa Murtagh**
tarjoaa Koskelle limsaa.

"Kotonaan jokaisen kuuluu saada juoda
sitä, mistä pitää", Tupahoivan yrittäjä **Auli
Härkälä** toteaa ja haluaa Koskea.

Asukkaiden kuunteleminen ja kunnioi-
tus näkyy sastamalalaisen Tupahoivan ar-
jessa monin tavoin. Omaa kieltään hyvästä
arjesta kertovat lukuisat seinälle ripustetut
kunniakirjat ja palkinnot, viimeisin tun-
nustus on maaliskuulta. Sen on myöntänyt
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Super
yhdessä La Carita -säätiön kanssa hyvästä
vanhustyöstä.

"Tunnustukset lämmitävät mieltä, mutta
muistisairaana asukkaana kannalta tärkeintä
on meneillään oleva hetki. Kuljemme rin-
nalla, olemme läsnä ja teemme kaikkemme,
jotta juuri tämä päivä olisi hyvä", Härkälä
sanoo.

Kosken kehumat iltapäiväpullat ovat
leiponeet paria tuntia aiemmin Tupahoi-
van keittiössä emäntä Marppa Murtaghin
kanssa "tytöt" eli **Maija Kalliosalo, 88, Riita
Toivo, 73, Hilikka Kolisoja 93, ja Maini
Haapanen, 83.**

"Jokainen saa osallistua leipomiseen vii-
koittain vointinsa ja jaksamisensa mukaan
tai esimerkiksi katsella, kun muut leipovat.
Usein joku haluaa tulla myös keittiöön tiskaamaan," Murtagh sanoo.

Leipominen on yksi askare, jossa näkyy
Tupahoivan toimintamalli, kinestetiiikka.
Sen ajatuksena on tukea ihmistä perus-
toiminnoissa niin, että hän pystyy osallis-
tumaan niihin voimavaralähtöisesti sai-
raudestaan huolimatta ja kokee elämänsä
mielekkäänä. Koko talon henkilökunta on
saanut tähän erikoiskoulutuksen.

"Esimerkiksi pullan pyörittäminen on
hyvää aivojumbppaa, jossa yhdistyy pään ja
käden yhteistoiminta. Samalla se tuo hyvää
mieltä ja tunteen osallisuudesta", Härkälä
toteaa.

"Metsään on tullut jo syys" kantautuu yh-
teisestä olohuoneesta, kun viimeiset vielä
maistelevat pullia. Kolme asukas-hoitaja-
paria on tanssin pyörteissä. Hetkessä on
iloa ja naurua, ja juuri hyvään tähän het-
keen Tupahoiva tähtää.

"Emme jää kiinni siihen, muistaako joku
illalla päivällä sattuneen tilanteen", Härkä-
lä sanoo. Flyygelin takana soittava Murtagh
puolestaan iloitsee siitä, että Tupahoivassa
hän pystyy hyödyntämään itselleen tärkeää
harrastusta musiikkia.

"Kysyin asiaa varovaisesti Aulilta kehi-
tyskeskustelussa ja pian olin jo pitämässä
lauluhetkeä asukkaille. Miltei joka päivä
sopivana hetkenä istun hetkeksi soittamaan
ja laulamaan jokusen kappaleen. En tiedä,
missä muussa työssä voisin tehdä näin."

Tupahoivan asukkaalle **Maire Numme-
lalle** päivän paras hetki se, että hän saa pi-

**"Huojentavaa on
sekin, että Maire
jää tänne aina
hyvillä mielin,
kun lähdän
kotiin."**

– Markku Nummela

Koko Tupahoivan väki asukkaista hoitajiin kokoontuu ruokailuihin saman pöydän ympärille. Henkilökunta sanoo, etteivät he kaipaakaan omaa taukotilaa tai kahvihuonetta.

Päivän paras hetki. Maire Nummela iloitsee, kun hän saa nelikuisen Seelan syliinsä.

tää nelikuista **Seelaa** sylissänsä. Seela on hänen miehensä **Markun** lapsenlapsi, joka on tullut vanhempiensa **Sara** ja **Juuso Nummela**n kanssa piipahtamaan Tupahoivassa.

"Maire on ollut täällä pari kuukautta. Olemme iloisia, että tänne järjestyi paikka. Isäni alkoi olla tosi väsynyt jatkuvasta huolesta ja huolehtimisesta", Juuso Nummela sanoo. Markku Nummela myöntää saman. Kun muistisairaus eteni, puolison oli oltava koko ajan valppaana. Pelkona oli, että Maire voisi lähteä ulos, eikä osaisi takaisin kotiin. Kun Markulla oli esimerkiksi oma lääkäri, vaimolle oli järjestettävä hoitaja.

"Kävin tutustumassa neljään eri lähi-alueen palvelukotiin ja luin tarkasti oma-valvonnan asiakirjat. Tämä paikka tuntui parhaalta ja ennen muuttoa Auli kävi tutustumassa Maireen myös kotonamme", Markku Nummela kertoo. Hän seuraa Tupahoivan tapahtumia aktiivisesti Facebookissa ja piipahtaa usein hoivakodissa. Edellisviikolla hän tuli taloon mansikkakakun kera, sillä talossa juhlittiin vaimon 77-vuotissyntymäpäiviä.

"Yksi hoitajista oli tehnyt Mairelle kauniin lettikampauksen juhlapäivän kunniaksi, mikä tuntui hyvältä. Huojentavaa on sekin, että Maire jää tänne aina hyvillä mielin, kun lähdän kotiin", Markku Nummela toteaa.

Mairen huonetta vastapäätä asuu **Raimo Järvinen**, 70. Hänen sylissänsä nojatuolissa makoilee monirotuinen Niilo-koira.

"Raimolla todettiin Alzheimerin tauti 2010. Pärjäsimme pitkään kotona, mutta nykyään Raimo ei enää tunne minua tai muita läheisiä – paitsi Niilon ja siksi käymme täällä usein yhdessä", puoliso **Anne Tuomisto** kertoo. Hän kuvailee Tupahoivaan pääsyä Raimolle lottovoitoksi, vaikka muistisairauden etenemisen muistelemisen tuovälillä kyyneleet silmiin.

"Raimo oli kotona kova siivoamaan. Olin viikot reissutoissa ja havahduin reilu kymmenen vuotta sitten siihen, että matot vaihtoivat paikkaa viikon aikana. Työkaverit naureskelivat minulle, että jos heillä miehet siivoaisivat, eivät he muistaisi, missä minkäkin maton paikka on."

Muistitesteissä oireet paljastuivat muistisairaudeksi, mutta arki sujui vielä pitkään hyvin. Raimo huolehti vuosia Niilon lenkeistä ja ajoi autoa. Ensimmäiset huolestuttavat harhat ja levottomuus ilmestyivät kolmisen vuotta sitten. Hahmottamisongelmien takia kotona oli turvallisuuden vuoksi luovuttava esimerkiksi mikroaalto-uunista ja sähkösaunan käytöstä. Raimon kunnan äkkijyrkkä romahdus tapahtui kesällä 2020, minkä jälkeen kotona asuminen ei enää onnistunut.

"Täällä Raimolla on sairaudestaan huolimatta ihmisarvo. Hänet puetaan päivittäin omiin lempivaatteisiinsa ja hän pääsee ulkoilemaan. Sängystä putoilu ratkaistiin niin, että Tupahoiva hankki Fondo-hoitosängyn, joka lasketaan yöksi lattian rajaan", Tuomisto kertoo. Hän kuvailee olevansa aina tervetullut käymään Tupahoivaan Niilon kanssa.

"Avustan Raimoa ruokailussa, ajan hänen partansa ja tukkansa, tai voimme vain olla lähekkäin. Joinain hetkinä hän katsoo minua hetken sama veitikkamainen ilme ▶

Anne Tuomisto käy usein puolisonsa Raimo Järvisen luona Tupahoivassa. Mukana on yleensä myös monirotuinen Niilo-koira.

Keittiössä riittää vipinää. Emäntä Marppa Murtaghin (vas.) mukaan osa Tupahoivan asukkaista osallistuu mielellään esimerkiksi leipomiseen tai tiskaukseen.

Pekka Koski on tullut kylään isänsä Lauri Kosken luokse. 98-vuotias sotaveteraani on kova saunamies ja Tupahoivan nopein rollaattoristi.

henkilökunta pääsisi sopimaan työyhteisön arjen sujumisesta," Härkälä toteaa. Tupahoivassa käy tasaisesti vierailijoita tutustumassa sen toimintatapaan. Ostajaehdokkaikin on ollut, mutta Härkälä ei ole halunnut myydä yksityistä hoivakotiaan, jota on pyörittänyt 30 vuotta.

"Aloitin tämän työn lamavuosina satumalta, kun työt alalla olivat vähissä sijaisuuteni loppuessa. Sieltä on tultu pitkä matka. Nyt asukkaita on jonoksi asti, mutta talous on silti tiukoilla."

Yli 50 prosenttia suomalaisesta hoivasta on valtakunnallisesti yksityisten järjestöjen tai yritysten tuottamaa.

"Kunnat eivät kuitenkaan ole jyvittäneet hoitajamitoitusten kustannusten kattamiseen tarkoitettua korotettua valtionosuutta yksityisille toimijoille, vaan käyttäneet osuuden muuhun. Toivottavasti hyvinvointialueet tarttuvat tähän asiaan rivakasti – muuten montaa alan toimijaa uhkaa konkurssi."

Tupahoivassa lämpiää sauna. **Lauri Koski** on paitsi talon nopein rollaattorilla kulkija myös innokas saunoja. Hänen poikansa **Pekka Koski** iloitsee siitä, että Tupahoivassa sauna lämpiää silloin, kun asukas sitä toivoo eli vaikka useamman kerran viikossa.

"Isä on kova poika saunomaan ja ottaa monet löylyt. Hänen mukaansa hoitajat eivät silti hoputa, saunoa saa niin kauan kuin haluaa."

Lauri Koski on ollut Tupahoivassa muutaman kuukauden. Sitä ennen hän asui yksin kotonaan, mutta muistiongelmien vuoksi arki kävi hankalaksi. Läheisillä oli jatkuva huoli, milloin isä kaatuilee tai muistaako hän syödä, koska ruoan ottaminen jääkaapista ei enää ottanut luonnistuaakseen.

Haasteita tuottaa myös isän kuulo: Lauri Koski oli jatkosodassa Tali-Ihantalan taisteluissa tulenjohtajana ja lähellä räjähtäneen ammuksen takia hän menetti toisesta korvastaan lähes kokonaan kuulon.

Sotaveteraani on toiminut aikanaan yli 20 vuotta oman alueensa veteraanijärjestön puheenjohtajana ja ollut myös Linnan juhlissa, joilta otettu taulu koristaa hänen huonettaan – myös muut huonekalut sänkyä lukuun ottamatta on tuotu kotoa.

Taulussa Koski kahvitelee yhdessä tavallan presidentti **Sauli Niinistön** kanssa.

"Eilen meillä oli kuusi restonomiopiskelijää tekemässä ruokaa, ja se tarjottiin pöytiin. Koko talon yhteinen juhla lounas aloitettiin alkumaljoilla. Lauri totesi, että viimeksi pöytiin tarjottiin yhtä juhlavasti juuri Linnan juhlissa", Härkälä sanoo.

Iso helpotus. Sitä isän pääseminen Tupahoivaan merkitsee Pekka Koskelle.

"Lauri oli jonkin aikaa hoidossa terveyskeskuksessa ja meistä lapsista tuntui, että isän kunto romahti. Täällä hän palasi omaksi itsekseen ja liikkuu taas. Nyt on läheisiltä huoli pois."

Pekka Koski kertoo siskojensa olevan hoitoalalla ja heidän kiinnittäneen heti ensikäynnillä huomiota Tupahoivan inhimillisyyteen. Veljensä kanssa Pekka kertoo kerran hämmentyneensä kunnolla.

"Mietimme, olemmeko tulleet hoivakotiin vai Tavastialle. Täällä oli menossa irlantilainen konsertti, ja sen jälkeen iltapäiväkahvilla tarjottiin Pyhän Patrikin päivän teeman mukaisesti irlantilaisia skonsseja."

Useimmat päivät Tupahoivassa ovat varsin arkisia. Mutta arkikin on hyvää. Lauri Koskella siihen kuuluu päivittäisen Colan lisäksi suklaata, jota lapset hänelle käydessään tuovat. Lähihoitaja Niina Männistö paljastaa eräänä yönä pelästytäneensä Laurin perin juurin. Hän meni tarkistamaan, miksi huoneessa on keskellä yötä valo.

"Lauri siellä oli etsimässä kaapistaan palaria suklaata. Sanoin, että etsi ihan rauhassa, kyllä kotonaan saa yöllä herkutella, jos siltä tuntuu. Kohta Lauri oli jo takaisin sängyssä ja meillä molemmilla hymy huulilla." ■